

Rapportage Geweld tegen leraren

DUO Onderwijsonderzoek, Utrecht, december 2015

drs. Vincent van Grinsven

drs. Liesbeth van der Woud

In samenwerking met het Algemeen Dagblad – Ellen van Gaalen

Postbus 681

3500 AR Utrecht

030 263 1080 (t)

e-mail: info@duo-onderwijsonderzoek.nl

website: www.duo-onderwijsonderzoek.nl

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING.....	2
2	ONDERZOEKSDOELSTELLING	3
3	OPZET EN UITVOERING VAN HET ONDERZOEK	4
4	RESULTATEN	6
4.1	Hoe vaak komt fysiek en verbaal geweld richting leraren voor?	6
4.1.1	Frequentie.....	6
4.1.2	Vormen van agressie.....	9
4.1.3	De mate waarin de leraren te maken hebben gehad met geweld.....	15
4.2	De directe aanleiding voor agressie tegen de leraar	16
4.3	Persoonlijke gevolgen van de agressie voor de leraar	17
4.3.1	Gevolgen van fysiek/verbaal geweld door leerlingen.....	17
4.3.2	Gevolgen van verbaal geweld door ouders.....	19
4.4	De reactie op agressie	21
4.4.1	Reactie op agressie door leerlingen.....	21
4.4.2	Reactie op agressie door ouders.....	23
4.5	Veiligheid in de school in het algemeen	25
4.6	Achtergrondinformatie	26

1 INLEIDING

DUO Onderwijsonderzoek, specialist op het gebied van onderwijsonderzoek, heeft in samenwerking met Algemeen Dagblad een onderzoek verricht onder leraren uit het basis- en het voortgezet onderwijs over de mate waarin zij geconfronteerd worden met op hen gericht fysiek en/of verbaal geweld en over de gevolgen van dat geweld.

In deze rapportage beschrijven we de resultaten van het onderzoek.

Voor vragen over het onderzoek kunt u terecht bij Liesbeth van der Woud en Vincent van Grinsven: 030 - 263 10 80 of info@duo-onderwijsonderzoek.nl
Het persbericht dat n.a.v. dit onderzoek is verschenen, kunt u vinden op www.duo-onderwijsonderzoek.nl/recente-onderzoeken

2 ONDERZOEKSDOELSTELLING

De doelstelling van het onderzoek luidt:

Het verkrijgen van inzicht in de mate waarin leraren in het basis- en voortgezet onderwijs geconfronteerd worden met op hen gericht fysiek en/of verbaal geweld en in de gevolgen van dat geweld.

Om deze doelstelling te bereiken zijn in een online vragenlijst circa 28 vragen voorgelegd die in de volgende thema's ondergebracht kunnen worden:

1. In welke mate worden leraren (basis- en voortgezet onderwijs) geconfronteerd met op hen gericht fysiek en/of verbaal geweld door **ouders**?
2. In welke mate worden leraren (basis- en voortgezet onderwijs) geconfronteerd met op hen gericht fysiek en/of verbaal geweld door **leerlingen**?
3. Hoe wordt op het op de leraren gerichte fysiek en/of verbaal geweld gereageerd?
4. Wat zijn de (persoonlijke) gevolgen van het op de leraren gerichte fysiek en/of verbaal geweld?
5. Hoe veilig voelen leraren in het basis- en voortgezet onderwijs zich op hun school?

3 OPZET EN UITVOERING VAN HET ONDERZOEK

Methode van onderzoek

Het onderzoek is online uitgevoerd. Voor het realiseren van de respons is gebruik gemaakt van het Online Panel Leerkrachten Basisonderwijs (van DUO) en van de onderwijsdatabase van DUO Onderwijsonderzoek.

Het onderzoek onder de leraren uit het basis- en voortgezet onderwijs heeft als volgt plaatsgevonden:

- We hebben de leraren een e-mail gezonden met een korte uitnodiging tot deelname aan het onderzoek. In deze e-mail hebben we een persoonlijke link verwerkt waarmee de leraren de vragenlijst konden activeren (voor het basis- en voortgezet onderwijs zijn twee aparte vragenlijsten opgesteld).
- De vragenlijst is vervolgens online ingevuld door de leraren.

Er zijn voorzieningen getroffen dat elke leraar de vragenlijst slechts één keer kon invullen. Tevens was het mogelijk om, indien de invulling van de vragenlijst moest worden afgebroken, verder te gaan met het invullen van de vragenlijst op het punt waar men gebleven was (door opnieuw op de persoonlijke link te klikken). De technische realisatie van het onderzoek is door ons in eigen beheer uitgevoerd en gemanaged.

Het veldwerk van het onderzoek is uitgevoerd in de periode van 2 tot en met 18 november 2015.

Vragenlijst

De vragenlijst is in nauw overleg met Algemeen Dagblad opgesteld en telt circa 28 vragen.

Netto respons

In totaal is een netto respons gerealiseerd van $n=1.083$, verdeeld over basis- en voortgezet onderwijs (431 leerkrachten basisonderwijs en 652 docenten voortgezet onderwijs). De gerealiseerde netto respons is vergeleken met de populatie voor de variabelen denominatie en regio. Verschillen van de netto respons ten opzichte van de populatie zijn door middel van een herweging geëlimineerd.

Om inzicht te geven in de nauwkeurigheidsmarges die op elk steekproefonderzoek van toepassing zijn, is een tabel opgenomen waarin bij verschillende netto responsaantallen de bijbehorende nauwkeurigheidsmarges zijn vermeld. Hierbij is uitgegaan van een betrouwbaarheid van de resultaten van 95% (betrouwbaarheid = de mate waarin bij herhaalde meting, dezelfde resultaten worden verkregen).

Netto respons	Uitkomst 50%-50%	Uitkomst 75%-25%	Uitkomst 90%-10%
50	13,9%	12,0%	8,3%
100	9,8%	8,5%	5,9%
400	4,9%	4,3%	2,9%
600	4,0%	3,5%	2,4%

Toelichting op de tabel

Bij een netto respons van n=400 dient er bij een uitkomst van bijvoorbeeld '50% van de leerkrachten basisonderwijs is het wel eens met stelling X en 50% van de leerkrachten basisonderwijs is het niet eens met stelling X' rekening mee te worden gehouden dat de werkelijke percentages zullen liggen tussen 45,1% (50% -/ - 4,9%) en 54,9% (50% + 4,9%).

4 RESULTATEN

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek beschreven. Naast het onderscheid naar soort onderwijs (basis- of voortgezet onderwijs) is ook een onderscheid gemaakt naar de Nielsen-indeling, denominatie en schoolgrootte. Op basis van deze uitsplitsingen zijn tussen de onderscheiden doelgroepen geen significante verschillen gevonden.

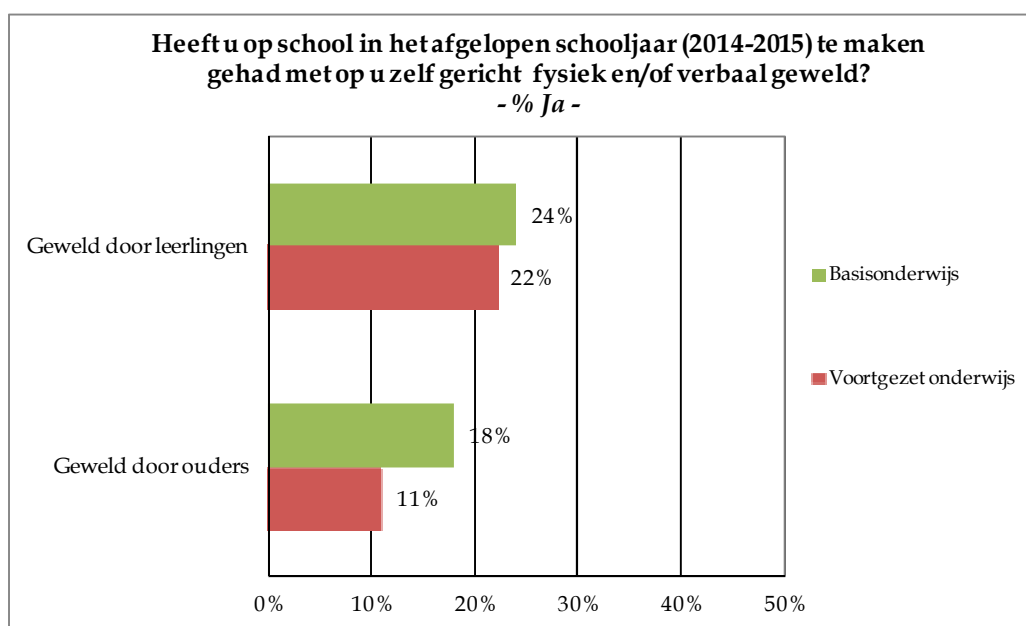
4.1 Hoe vaak komt fysiek en verbaal geweld richting leraren voor?

4.1.1 Frequentie

Op de vraag of leraar het afgelopen schooljaar (2014-2015) te maken heeft gehad met op henzelf gericht fysiek en/of verbaal geweld, antwoordt een enkele leraar in het basisonderwijs (n=4) dat hij/zij te maken heeft gehad met **fysiek geweld door ouders**. Eén op de tien leraren in het basisonderwijs (10%) en een relatief kleine groep leraren in het voortgezet onderwijs (2%) is het afgelopen schooljaar geconfronteerd met **fysiek geweld door leerlingen**.

Circa één op de zes leraren in het basisonderwijs (17%) en één op de tien leraren in het voortgezet onderwijs (11%) heeft het afgelopen jaar te maken gehad met **verbaal geweld door ouders**. Circa één op de vijf leraren (21% in het basisonderwijs; 22% in het voortgezet onderwijs) is het afgelopen schooljaar geconfronteerd met **verbaal geweld door leerlingen**.

In totaal heeft circa één op de zes leraren in het basisonderwijs (18%) en circa één op de negen leraren in het voortgezet onderwijs (11%) het afgelopen schooljaar te maken gehad met fysiek en/of verbaal geweld door **ouders**. Bijna een kwart heeft te maken gehad met fysiek en/of verbaal geweld door **leerlingen** (24% basisonderwijs; 22% voortgezet onderwijs).

In de onderstaande tabel worden deze bevindingen weergegeven, omgerekend naar absolute aantallen voor de totale populatie leraren basis- en voortgezet onderwijs¹.

	Aantal (absoluut)	Ondergrens	Bovengrens
Fysiek en/of verbaal geweld door leerlingen			
Leraren basisonderwijs	18.800	15.600	21.900
Leraren voortgezet onderwijs	13.300	11.300	15.200
Fysiek en/of verbaal geweld door ouders			
Leraren basisonderwijs	14.100	11.300	16.900
Leraren voortgezet onderwijs	6.600	5.200	8.100

Noot: Rekening houdend met de nauwkeurigheidsmarges die moeten worden aangehouden bij de interpretatie van de onderzoeksbevindingen, hebben we in de tabel ook een onder- en een bovengrens weergegeven. De berekende populatiecijfers zijn afgerond op honderdtallen.

¹ De berekening van de populatiecijfers is gebaseerd op de gegevens van www.stamos.nl en dateren van april 2014. Dit geldt zowel voor bovenstaande tabel als voor alle overige tabellen in de rapportage waarvoor populatiecijfers zijn berekend.

In de volgende tabel hebben we het geweld waar de leraren mee worden geconfronteerd uitgesplitst naar fysiek en verbaal geweld.

	Fysiek geweld	Verbaal geweld
Geweld door leerlingen		
Leraren basisonderwijs	10%	21%
Leraren voortgezet onderwijs	2%	23%
Geweld door ouders		
Leraren basisonderwijs	1%	17%
Leraren voorgezet onderwijs	---	11%

Vervolgens hebben we de bevindingen weer omgerekend naar absolute aantallen voor de totale populatie leraren basis- en voortgezet onderwijs. De resultaten zijn in de onderstaande tabel weergegeven.

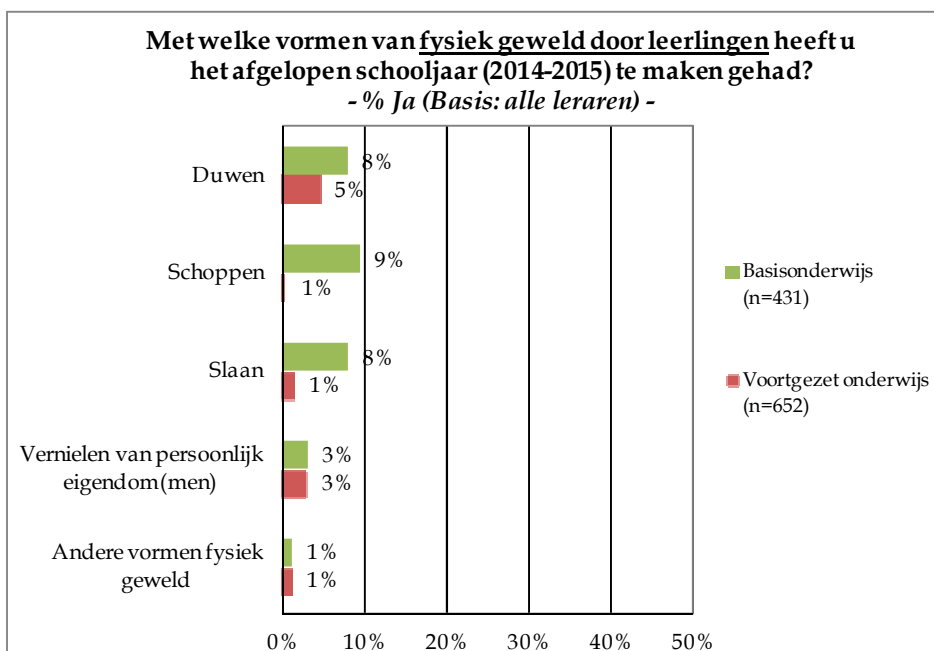
	Aantal (absoluut)	Ondergrens	Bovengrens
Fysiek geweld door leerlingen			
Leraren basisonderwijs	7.800	5.600	10.000
Leraren voortgezet onderwijs	1.200	500	1.900
Verbaal geweld door leerlingen			
Leraren basisonderwijs	16.400	13.400	19.400
Leraren voorgezet onderwijs	13.900	11.900	15.800
Fysiek geweld door ouders			
Leraren basisonderwijs	800	100	1.500
Leraren voortgezet onderwijs	---	---	---
Verbaal geweld door ouders			
Leraren basisonderwijs	13.300	11.000	16.000
Leraren voortgezet onderwijs	6.600	5.200	8.100

Noot: Rekening houdend met de nauwkeurigheidsmarges die moeten worden aangehouden bij de interpretatie van de onderzoeksbevindingen, hebben we in de tabel wederom een onder- en een bovengrens weergegeven. De berekende populatiecijfers zijn afgerond op honderdtallen.

4.1.2 Vormen van agressie

Fysiek geweld door leerlingen

Circa één op de twintig leraren in het basis- en het voortgezet onderwijs heeft het afgelopen schooljaar te maken gehad met duwen (8% basisonderwijs; 5% voortgezet onderwijs). Circa een op de tien leraren in het basisonderwijs heeft te maken gehad met schoppen (9%) en/of slaan (8%). Een relatief kleine groep leraren in het voortgezet onderwijs heeft te maken gehad met schoppen (1%) en/of slaan (1%) door leerlingen. Deze vormen van fysiek geweld vinden vaker in het basisonderwijs plaats dan in het voortgezet onderwijs.

‘Andere’ vormen van fysiek geweld die nog door de leraren worden genoemd, kunnen als volgt worden samengevat:

- Gooien van objecten naar de leraar (pen, meubilair, etc.).

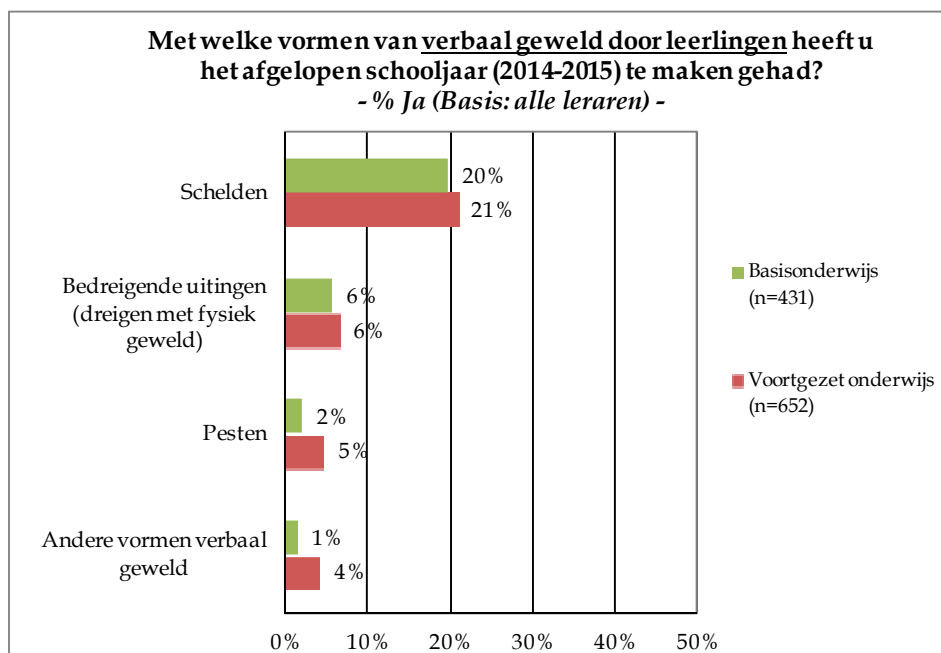
In de onderstaande tabel worden deze bevindingen, omgerekend naar absolute aantallen voor de totale populatie leraren basis- en voortgezet onderwijs, weergegeven.

Fysiek geweld door leerlingen	Aantal (absoluut)	Ondergrens	Bovengrens
Leraren basisonderwijs			
Duwen	6.300	4.200	8.300
Schoppen	7.000	4.900	9.100
Slaan	6.300	4.200	8.300
Vernielen van persoonlijk eigendom	2.300	1.100	3.600
Andere vormen van fysiek geweld	800	100	1.500
Leraren voortgezet onderwijs			
Duwen	3.000	2.000	4.000
Schoppen	600	100	1.100
Slaan	600	100	1.100
Vernielen van persoonlijk eigendom	1.800	1.000	2.600
Andere vormen van fysiek geweld	600	100	1.100

Noot: Rekening houdend met de nauwkeurigheidsmarges die moeten worden aangehouden bij de interpretatie van de onderzoeksbevindingen, hebben we in de tabel een onder- en een bovengrens weergegeven. De berekende populatiecijfers zijn afgerond op honderdtallen.

Verbaal geweld door leerlingen

Eén op de vijf leraren (20% in het basisonderwijs; 21% in het voortgezet onderwijs) heeft het afgelopen schooljaar meegemaakt dat hij/zij is uitgescholden door leerlingen en circa één op de twintig leraren is door leerlingen bedreigd met fysiek geweld (6% in het basisonderwijs; 6% in het voortgezet onderwijs) en/of gepest (2% in het basisonderwijs; 5% in het voortgezet onderwijs).

'Andere' vormen van verbaal geweld die nog door de leraren worden genoemd, kunnen als volgt worden samengevat:

- Grof/obsceen taalgebruik;
- Intimideren;
- Dreigen met vernieling persoonlijk(e) eigendom(men).

In de onderstaande tabel worden deze bevindingen, omgerekend naar absolute aantallen voor de totale populatie leraren in het basis- en het voortgezet onderwijs, weergegeven.

Verbaal geweld door leerlingen	Aantal (absoluut)	Ondergrens	Bovengrens
Leraren basisonderwijs			
Schelden	15.600	12.700	18.600
Bedreigende uitingen (dreigen met fysiek geweld)	4.700	3.000	6.400
Pesten	1.600	500	2.600
Andere vormen van verbaal geweld	800	100	1.500
Leraren voortgezet onderwijs			
Schelden	12.700	10.800	14.500
Bedreigende uitingen (dreigen met fysiek geweld)	3.200	2.500	4.700
Pesten	3.000	2.000	4.000
Andere vormen van verbaal geweld	2.400	1.500	3.300

Noot: Rekening houdend met de nauwkeurigheidsmarges die moeten worden aangehouden bij de interpretatie van de onderzoeksbevindingen, hebben we in de tabel een onder- en een bovengrens weergegeven. De berekende populatiecijfers zijn afgerond op honderdtallen.

De leraren die door één of meerdere leerlingen zijn uitgescholden, gepest en/of bedreigd, hebben we vervolgens gevraagd kort te beschrijven waaruit het schelden, pesten en/of bedreigen heeft bestaan.

De korte beschrijvingen kunnen als volgt worden samengevat:

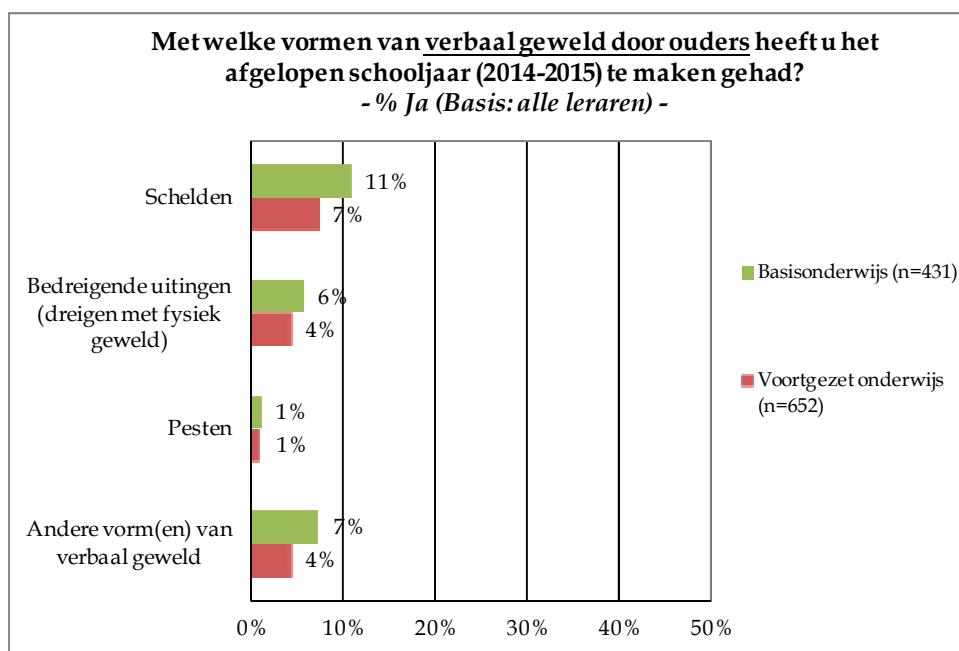
- Grof/obsceen taalgebruik;
- Dreigen met problemen voor de leraar (problemen met de ouders, ontslag, etc.);
- Weigeren instructies van de leraar op te volgen (verlaten van de klas e.d.);
- Vernielen van spullen in de klas;
- Dreigen met lichamelijk geweld;
- De les verstoren;
- Verspreiden van roddels over de leraar;
- Schreeuwen tegen de leraar.

Daar de leraren hebben aangegeven dat zij het afgelopen schooljaar niet of nauwelijks te maken hebben gehad met fysiek geweld door de ouders (basisonderwijs onderwijs n=4; voortgezet onderwijs n=0) worden de verschillende vormen van fysiek geweld niet verder besproken.

Verbaal geweld door ouders

Circa één op de tien leraren (11% basisonderwijs; 7% voortgezet onderwijs) heeft het afgelopen schooljaar meegemaakt dat hij/zij is uitgescholden door ouders en circa één op de twintig is door ouders bedreigd met fysiek geweld (6% basisonderwijs; 4% voortgezet onderwijs). Een relatief kleine groep leraren (7% basisonderwijs; 4% voortgezet onderwijs) noemt 'een andere vorm van verbaal geweld'. De meest genoemde 'andere' vormen van geweld zijn:

- Dreigen met stappen (juridisch, baanverlies);
- Doen van onbeschofte uitlatingen/grof taalgebruik;
- Intimiderend(e) gedrag/e-mails;
- Schreeuwen.

In de onderstaande tabel worden deze bevindingen, omgerekend naar absolute aantallen voor de totale populatie leraren basis- en voortgezet onderwijs, weergegeven.

Verbaal geweld door ouders	Aantal (absoluut)	Ondergrens	Bovengrens
Leraren basisonderwijs			
Schelden	8.600	6.300	10.900
Bedreigende uitingen (dreigen met fysiek geweld)	4.700	3.000	6.400
Pesten	800	100	1.500
Andere vormen van verbaal geweld	5.500	3.600	7.300
Leraren voortgezet onderwijs			
Schelden	4.200	3.000	5.400
Bedreigende uitingen (dreigen met fysiek geweld)	2.400	1.500	3.300
Pesten	600	100	1.100
Andere vormen van verbaal geweld	2.400	1.500	3.300

Noot: Rekening houdend met de nauwkeurigheidsmarges die moeten worden aangehouden bij de interpretatie van de onderzoeksbevindingen, hebben we in de tabel een onder- en een bovengrens weergegeven. De berekende populatiecijfers zijn afgerond op honderdtallen.

De leraren die door één of meerdere ouders zijn uitgescholden, gepest en/of bedreigd, hebben we vervolgens gevraagd kort te beschrijven waaruit het schelden, pesten en/of bedreigen heeft bestaan.

De korte beschrijvingen kunnen als volgt worden samengevat:

- Ouders wijten het slecht presteren van hun kind aan de vaardigheden/inzet van de leraar;
- Ouders uiten verwensingen/bedreigingen (bepaalde ziekten toewensen, dreigen met slaan, fysiek intimiderend gedrag) richting leraar als gevolg van het feit dat de leraar hun kind aanspreekt op misdragingen (straf);
- Richting de leraar dreigen met de inspectie, schoolleiding, ontslag etc.;
- De aanleiding is onenigheid over het schooladvies voor het voortgezet onderwijs (verbaal geweld);
- De aanleiding is onenigheid over 'specifieke' beslissingen door de leraar (bijv. het wel of niet plaatsen van een leerling in een speciale groep e.d.);
- Het verspreiden van roddels over de leraar (ook op internet (Facebook) door de ouder(s)).

4.1.3 De mate waarin de leraren te maken hebben gehad met geweld

De leraren die het afgelopen schooljaar met één of meerdere vormen van **fysiek geweld door leerlingen** te maken hebben gehad, hebben we vervolgens gevraagd hoeveel keer zij het afgelopen schooljaar met deze vorm(en) van geweld zijn geconfronteerd. In Tabel 1 wordt het gemiddeld aantal keer weergegeven dat deze leraren te maken hebben gehad met fysiek geweld door leerlingen (het fysiek geweld door ouders komt slechts een enkele keer voor en is daarom niet in de tabel beschreven). Duwen is de meest frequent voorkomende vorm van op deze leraren gericht fysiek geweld door leerlingen.

Tabel 1. Gemiddeld aantal keer dat de leraren te maken hebben gehad met fysiek geweld door leerlingen

Fysiek geweld door leerlingen	Duwen	Slaan	Schoppen	Vernielen van persoonlijk eigendom	Andere vormen van fysiek geweld
Leraren basisonderwijs	3,3	3,7	3,1	2,2	4,7
Leraren voortgezet onderwijs	4,3	1,3	1,8	3,3	17,4
Totaal	3,7	3,2	3,0	2,8	12,4

Ook hebben we de leraren die het afgelopen schooljaar met één of meerdere vormen van **verbaal geweld door leerlingen en/of ouders** te maken hebben gehad, gevraagd hoeveel keer zij het afgelopen schooljaar met deze vorm(en) van geweld zijn geconfronteerd. In Tabel 2 wordt het gemiddeld aantal keer weergegeven dat deze leraren te maken hebben gehad met verbaal geweld door leerlingen. Schelden is de meest frequent voorkomende vorm van op deze leraren gericht verbaal geweld door leerlingen en/of ouders.

Tabel 2. Gemiddeld aantal keer dat de leraren te maken hebben gehad met verbaal geweld door leerlingen en/of ouders

Verbaal geweld	Schelden		Pesten		Bedreigende uitingen (dreigen met fysiek geweld)		Andere vormen van verbaal geweld	
	Leerlingen	Ouders	Leerlingen	Ouders	Leerlingen	Ouders	Leerlingen	Ouders
Leraren basisonderwijs	8,7	5,6	2,9	23,5	4,7	1,7	5,1	2,6
Leraren voortgezet onderwijs	15,3	29,9	6,5	6,5	5,1	3,8	12,9	14,9
Totaal	12,6	18,1	5,6	13,6	4,9	2,8	11,5	8,3

4.2 De directe aanleiding voor agressie tegen de leraar

Leraren die het afgelopen schooljaar te maken hebben gehad met fysiek en/of verbaal geweld door ouders en/of leerlingen, hebben we gevraagd kort te omschrijven wat de directe aanleiding is geweest (voor zover zij weten) voor het tegen hen gerichte geweld. De meest genoemde directe aanleidingen worden hieronder genoemd.

Aanleidingen voor verbaal geweld tegen de leraar door ouders²

- Aanspreken van leerling op gedrag;
- Behalen van lage cijfers/ geven van een slechte beoordeling van de leerling door de leraar;
- Hoge verwachtingen van ouders stemmen niet overeen met het oordeel van de leraar;
- Melden van verzuim bij de leerplichtambtenaar;
- Ouders vinden dat hun kind door de leraar te kort wordt gedaan;
- Ouders zijn het oneens met de regels van de school (de school in het algemeen) en komen bij de leraar verhaal halen;
- Probleemsituatie thuis (uithuisplaatsing, scheiding ouders, psychische problematiek ouder(s));
- Ouders verwijten de leraar te weinig te doen tegen het pesten van hun kind;
- Weigering ouder toe te laten in de klas na start van de les.

Aanleidingen voor fysiek en/of verbaal geweld tegen de leraar door leerlingen

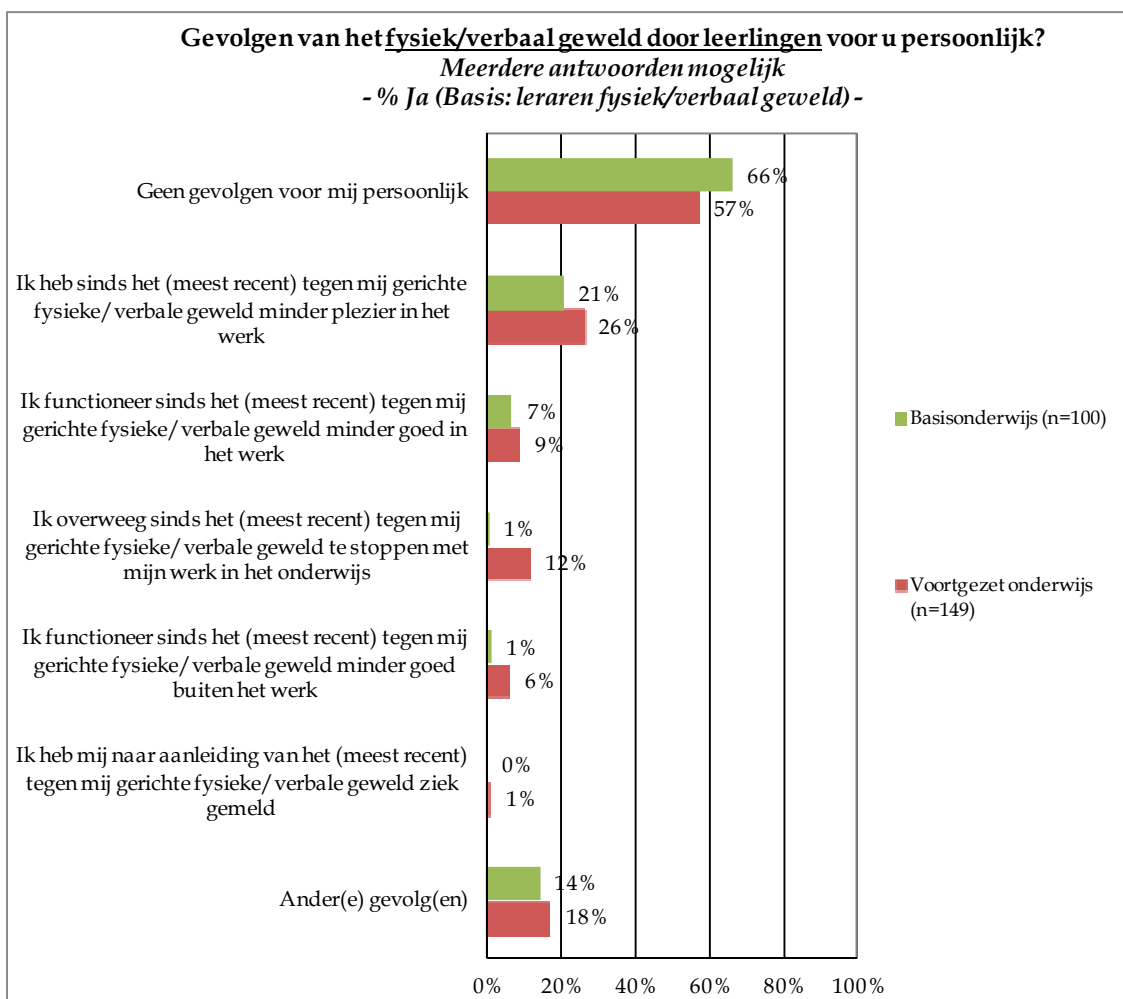
- Aanspreken op (onacceptabel) gedrag (naleven regels, respectvol omgaan met leraren, etc.);
- Aanspreken op werkhouding;
- Als gevolg van het ingrijpen/scheiden van ruziënde leerlingen;
- Als reactie op straf (bijv. wegsturen uit de klas, schorsing, etc.);
- Innemen van de mobiele telefoon (bij ongeoorloofd gebruik);
- Moeite met de grenzen die worden gesteld aan het (verstorend) gedrag van de leerling;
- Onvrede over de beoordeling van de prestaties van de leerling;
- Psychische problemen (zorgleerlingen).

² De leraren zijn het afgelopen schooljaar slechts een enkele keer geconfronteerd met fysiek geweld door ouders. Aanleidingen voor het fysiek geweld zijn daarom niet in deze opsomming opgenomen.

4.3 Persoonlijke gevolgen van de agressie voor de leraar

4.3.1 Gevolgen van fysiek/verbaal geweld door leerlingen

Voor de meeste leraren heeft het fysiek en/of verbaal geweld door leerlingen waar zij mee te maken hebben gehad, geen persoonlijke gevolgen (66% basisonderwijs; 57% voortgezet onderwijs). Circa een kwart (21% basisonderwijs; 26% voortgezet onderwijs) heeft sinds het meest recent tegen hen gerichte geweld minder plezier in het werk en circa één op de twaalf (7% basisonderwijs; 9% voortgezet onderwijs) functioneert sinds het meest recente geweld minder goed in zijn/haar werk.

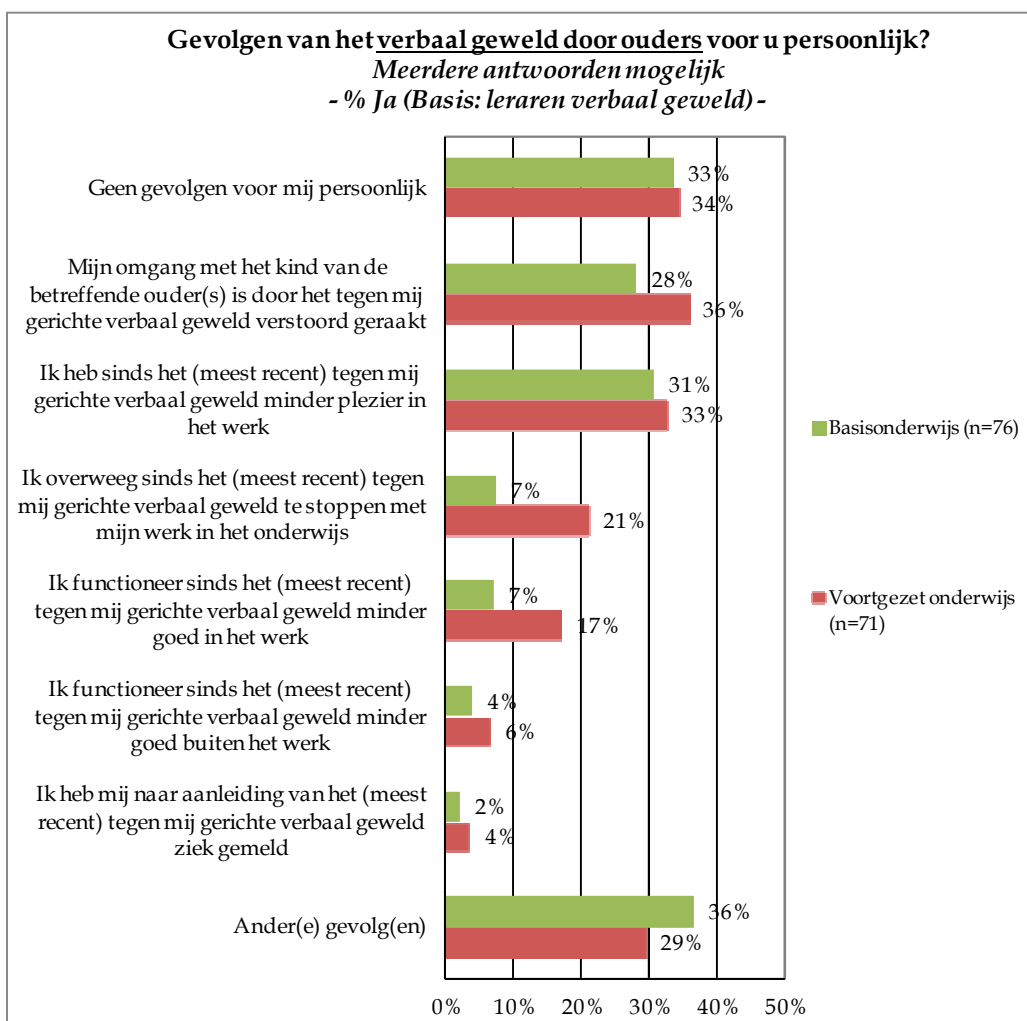

De 'andere' gevolgen van het fysiek/verbaal geweld (14% basisonderwijs; 18% voortgezet onderwijs) kunnen als volgt worden samengevat:

- Tijdelijk (voor een kortere periode) minder goed gefunctioneerd in het werk ('van slag', burn-out, etc.);
- Betreffende leerling(en)/klas geweigerd langer les te geven;
- Van school/baan gewisseld;
- Ondersteunende gesprekken gevoerd met collega's.

4.3.2 Gevolgen van verbaal geweld door ouders³

Voor een derde van de leraren heeft het verbaal geweld door de ouders waar zij mee te maken hebben gehad, geen persoonlijke gevolgen (33% basisonderwijs; 34% voortgezet onderwijs). Een derde (31% basisonderwijs; 33% voortgezet onderwijs) heeft sinds het meest recent tegen hen gerichte verbaal geweld minder plezier in het werk en voor circa een derde (28% basisonderwijs; 36% voortgezet onderwijs) is de omgang met het kind van de betreffende ouder(s) verstoord geraakt.

³ De leraren zijn het afgelopen schooljaar slechts een enkele keer geconfronteerd met fysiek geweld door ouders. De gevolgen van dit fysiek geweld door ouders worden daarom verder niet beschreven.

De 'andere' gevolgen van het verbaal geweld (36% basisonderwijs; 29% voortgezet onderwijs) kunnen als volgt worden samengevat:

- De leraar gaat oudergesprek niet meer alleen aan, maar met een collega (soms alleen wanneer men problemen verwacht);
- Tijdelijk van slag (humeurig, slecht slapen e.d.);
- Beschadiging band met leidinggevende als gevolg van niet gesteund voelen;
- Nog zorgvuldiger in mededelingen naar ouder(s), nog zorgvuldiger in het bijhouden van vorderingen van de leerlingen in verband met verantwoording van beslissingen/beoordelingen;
- Een onprettige verstandhouding met betreffende ouders.

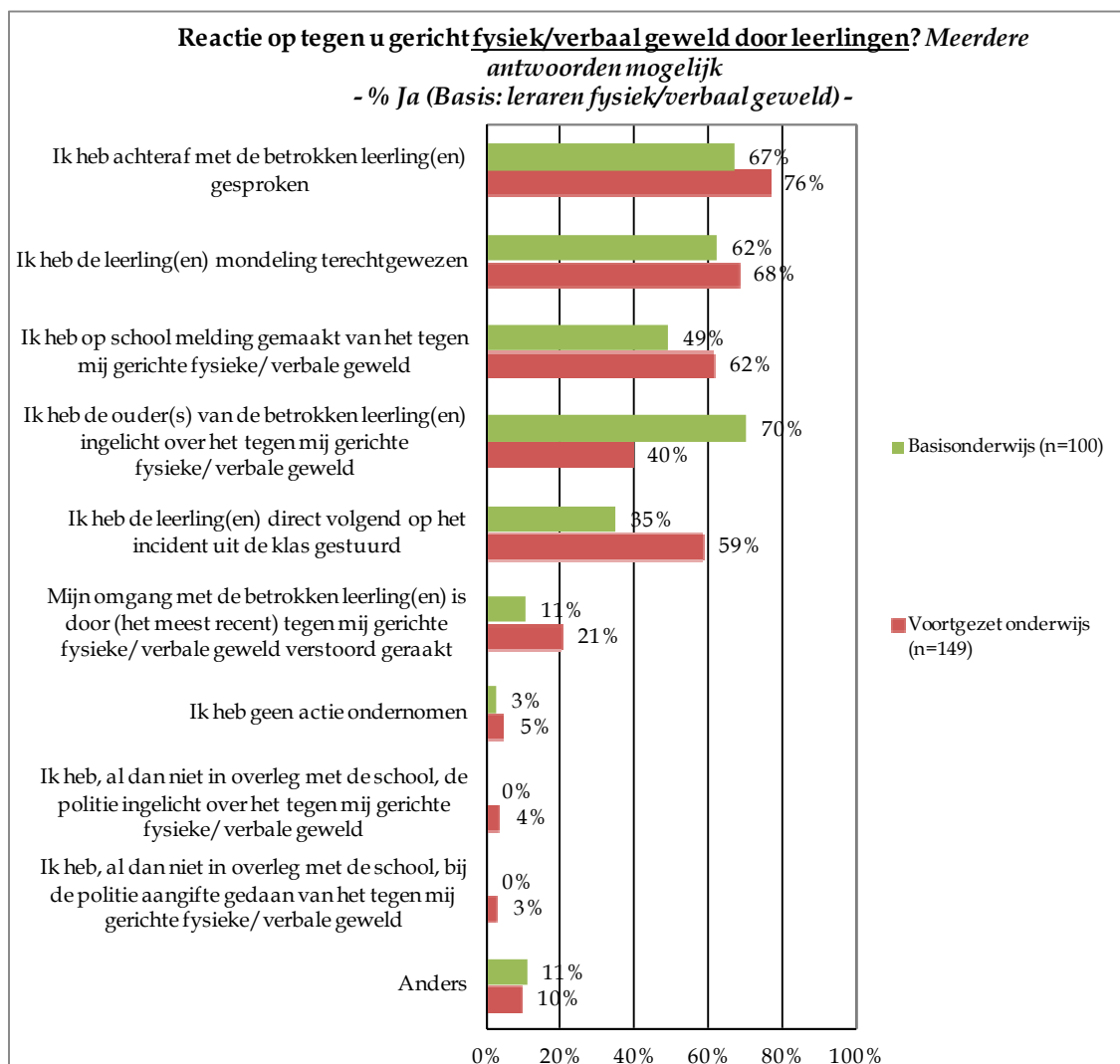
Leraren, wiens omgang met het kind van de betreffende ouder(s), verstoord is geraakt door verbaal geweld (28% basisonderwijs; 36% voortgezet onderwijs), hebben we gevraagd een korte toelichting te geven. De toelichtingen kunnen als volgt worden samengevat:

- Houding van de leerling wordt beïnvloed (in negatieve zin) door 'imitatie' gedrag van ouders/steun van de ouders, met als gevolg dat de leraar de leerling minder vaak aanspreekt op gedrag;
- De vertrouwensbasis met de leerling is verdwenen;
- De leraar houdt meer afstand t.o.v. de leerling;
- De leraar is voorzichtiger in de omgang met de leerling ('op eieren lopen').

4.4 De reactie op agressie

4.4.1 Reactie op agressie door leerlingen

De meest voorkomende reactie op het fysiek en/of verbaal geweld door leerlingen bestaat uit het bespreken van het 'incident' met de betreffende leerling. Circa driekwart van de leraren (67% basisonderwijs; 73% voortgezet onderwijs) heeft na het 'incident' met de betrokken leerling gesproken en tweederde (62% basisonderwijs; 68% voortgezet onderwijs) heeft de leerling mondeling terecht gewezen. Een relatief kleine groep leraren (3% basisonderwijs; 5% voortgezet onderwijs) heeft na het op hen gericht fysiek en/of verbaal geweld geen actie ondernomen.

'Andere' reacties op het tegen hen gericht fysiek/verbaal geweld (11% basisonderwijs; 10% voortgezet onderwijs) kunnen als volgt worden samengevat:

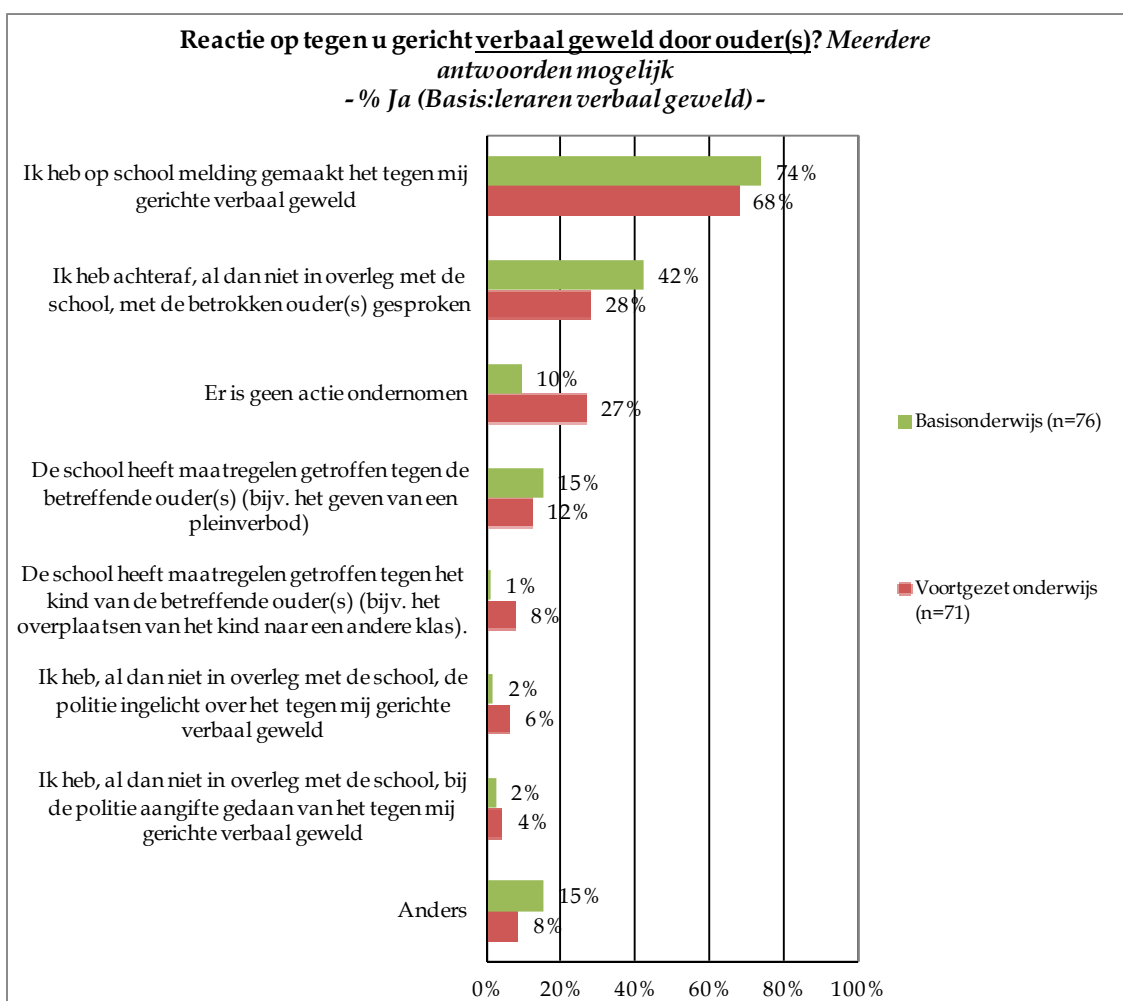
- Het voeren van een gesprek met de teamleider/mentor/ib'er, de leerling zelf en/of de ouders;
- Het schorsen van de leerling.

Leraren, wiens omgang met de betreffende leerling(en) als gevolg van het fysiek/verbaal geweld verstoord is geraakt (11% basisonderwijs; 21% voortgezet onderwijs), hebben we gevraagd om een korte toelichting. De gegeven toelichtingen kunnen als volgt worden samengevat:

- De vertrouwensband met de leerling is verzwakt/verdwenen;
- De leerling krijgt niet langer (extra) aandacht van de leraar;
- De leraar houdt meer afstand t.o.v. de leerling.

4.4.2 Reactie op agressie door ouders⁴

De meerderheid van de leraren die te maken hebben gehad met op hen gericht verbaal geweld door de ouders, heeft hier op school melding van gemaakt (74% basisonderwijs; 68% voortgezet onderwijs) en een derde (42% basisonderwijs; 28% voortgezet onderwijs) heeft hier achteraf, al dan niet in overleg met de school, met de betrokken ouder(s) gesproken. Eén op de tien leraren in het basisonderwijs (10%) en een kwart in het voortgezet onderwijs (27%) heeft na het op hen gericht verbaal geweld door ouders geen actie ondernomen.

⁴ De leraren zijn het afgelopen schooljaar slechts een enkele keer geconfronteerd met fysiek geweld door ouders. De reactie op dit fysiek geweld door ouders worden daarom verder niet beschreven.

'Andere' reacties op het tegen hen gericht verbaal geweld (15% basisonderwijs; 8% voortgezet onderwijs) kunnen als volgt worden samengevat:

- Samen met de intern begeleider een gesprek aangegaan met de betreffende ouder;
- Het voorval besproken met/gemeld aan de directie;
- De directie/school heeft contact opgenomen met de ouder;
- Ouders (en/of leerling zelf) hebben excuses aangeboden.

De leraren, van wie de school maatregelen heeft getroffen tegen de betreffende ouder(s) (15% basisonderwijs; 12% voortgezet onderwijs) en/of hun kind (1% basisonderwijs; 8% voortgezet onderwijs), hebben we gevraagd om een korte toelichting. De gegeven toelichtingen kunnen als volgt worden samengevat:

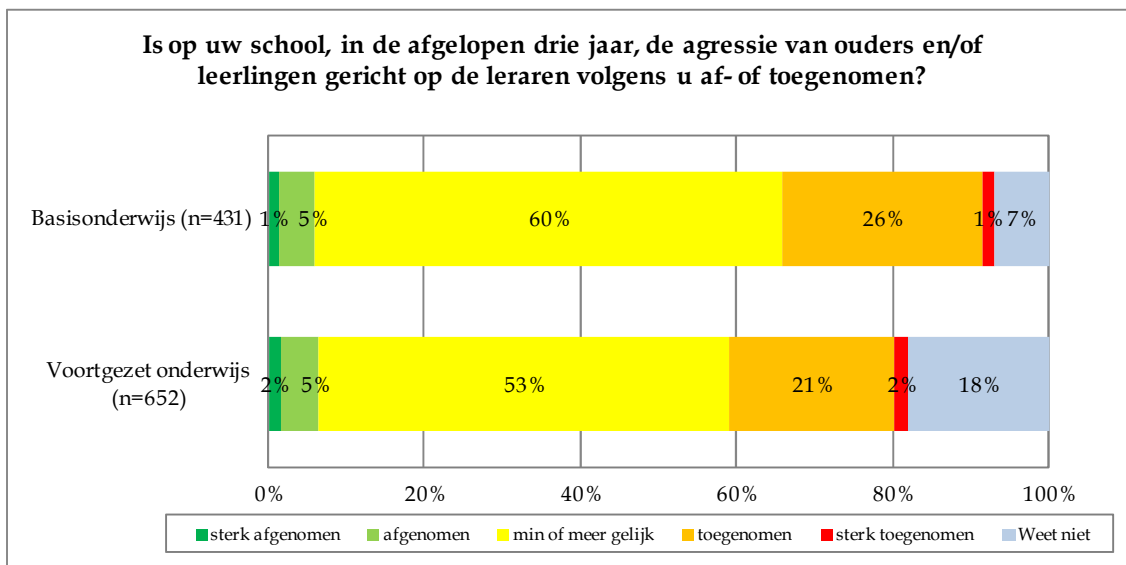
- Het schorsen van de leerling/een time-out voor de leerling;
- Opstellen van een (gedrags-)contract;
- Een schoolverbod voor de ouder(s);
- Het voeren van een gesprek met de ouder(s) waarin maatregelen bij herhaling zijn besproken.

4.5 Veiligheid in de school in het algemeen

Verder hebben we de leraren nog gevraagd hoe veilig zij zich in het algemeen voelen op hun school. Zij konden dit aangeven door een rapportcijfer te geven, waarbij 1 staat voor zeer onveilig en 10 voor zeer veilig. Het gemiddeld rapportcijfer dat de leraren geven voor de veiligheid is een 8,6 (zowel voor het basisonderwijs als het voortgezet onderwijs).

Circa een derde van de leraren (38% basisonderwijs; 33% voortgezet onderwijs) beoordeelt de veiligheid met een rapportcijfer 7 of 8, circa drievijfde (57% basisonderwijs; 61% voortgezet onderwijs) beoordeelt de veiligheid met een rapportcijfer 9 of 10 en een relatief kleine groep (2% basisonderwijs; 3% voortgezet onderwijs) beoordeelt de veiligheid met een onvoldoende (rapportcijfer 5 of lager).

Meer dan de helft van de leraren (60% basisonderwijs; 53% voortgezet onderwijs) vindt dat de afgelopen drie jaar de agressie gericht op leraren min of meer gelijk is gebleven. Circa een kwart (27% basisonderwijs; 23% voortgezet onderwijs) constateert daarentegen een toename van deze vorm van geweld tegen leraren.

4.6 Achtergrondinformatie

Tot slot worden enkele grafieken weergegeven met achtergrondinformatie.

